

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878. Andra Kammaren. N:o 48.

Torsdagen den 2 Maj 1878.

Kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 25 nästlidne April förda protokoll.

§ 2.

Föredrogs Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 7 (i samlingen N:o 30), angående underdånig skrifvelse rörande anteckningar i kyrkoböckerna om insättningar i lifränte- och kapitalförsäkringsanstalter.

Om anteckning i kyrkoböckerna angående insättningar i lifränte- och kapitalförsäkringsanstalter.

Uti Herr S. Johnsons motion N:o 50 var föreslaget:

att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville låta utfärda föreskrift om verkställande af erforderliga anteckningar i kyrkoböckerna, rörande insättningar i ränte- och kapitalförsäkringsanstalter.

I anledning af nämnda motion hade Utskottet hemställt:

»att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utfärda lämpliga och till ändamålets vinnande erforderliga föreskrifter.»

Sedan denna hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af

Herr Enander, hvilken inom Utskottet anmält reservation mot förevarande utlåtande, och som nu anförde: När vid förliden riksdag denna fråga förevar, deltog jag icke i diskussionen och skulle icke heller hafva gjort det nu om jag icke såsom ledamot i det Utskott, som haft att behandla denna motion, funnit mig nödsakad att genom en reservation gifva tillkänna, att jag icke medverkat till det slut, hvartill Utskottet kommit. Då jag nu således afgifvit en

Andra Kammarens Prot. 1878. N:o 48.

Om anteckning i kyrkoböckerna angående insättningar i lifränte- och kapitalförsäkringsanstalter.

(Forts.)

reservation och denna är temligen ofullständig, anhåller jag att tilldessa samma få lägga några ord. Jag vågar dervid förutsätta, att Herrarne behagat taga någon kännedom om reservationens innehåll och under denna förutsättning ber jag att få anknyta hvad jag nu har att säga till reservationens sista punkt. Jag har der sagt, att de olägenheter, hvilka motionären vill hafva undanröjda äro dels mera skenbara än verkliga, dels sådana, att de icke omintetgöras genom motionärens förslag, dels ock sådana, att de kunna väsentligen förminskas genom åtgärder, som i de samhällen, der den ifrågavarande angelägenheten med allmännares intresse omfattas, sannolikt icke uteblifva. Det torde vara min pligt att för detta mitt påstående gifva skäl.

Motionären talar om att det i vårt land finnes hundra, ja tusentals personer med samma namn och att till följd deraf förvexlingar lätt kunna uppstå. Utskottet har sökt afhjelpa denna svårighet genom att föreslå, att äfven dens födelse- och hemort, för hvilken insättningen göres, blir i motboken antecknad. Det är väl uppenbart, att derigenom icke särdeles mycket vore vunnet; det kan ju ganska väl inträffa, att flere personer med samma namn hafva samma födelseort, och hvad hemorten angår, känna vi alla att endast ett fåtal bibehåller samma hemort lifvet igenom. Genom den åtgärd Utskottet föreslagit kan således, efter mitt omdöme, denna svårighet icke afhjelpas. Men lyckligtvis är, så vidt jag kan förstå denna olägenhet mera skenbar än verklig. Då insättning göres i ränte- och kapitalförsäkringsanstalt, infor drar anstalten alltid insättarens prestbevis; och detta innehåller icke blott insättarens namn; utan äfven födelseort, år, månad och dag. Ett sådant bevis infor dras naturligtvis icke för ro skull, utan just för att anteckning derom skall ske i anstaltens böcker. När sedermera en lifränta skall lyftas, infor dras prestbevis att den ifrågavarande personen lefver, hvilket bevis jemväl skall innehålla uppgift om personens födelseort, år, månad och dag. Nu får det väl anses temligen osannolikt, att, ehuru, såsom Utskottet anmärkt, flere hundra personer finnas inom landet, som hafva samma namn, deras födelse jemväl skulle hafva inträffat på samma år, månad och dag och i samma församling. Den olägenheten torde således vara mera skenbar, än verklig.

Jag har också sagt, i min reservation, att en del af de olägenheter, öfver hvilka motionären klagat, äro af den beskaffenhet, att de icke undanröjdjas genom motionärens förslag. Motionären har till exempel fäst på uppmärksamheten derå, att den olägenheten skulle kunna inträffa, att någon för hvilken insättning i lifränteanstalt skett under dennes barndom, icke sedermera fått kännedom derom. Men sådana olägenheter kunna uppenbarligen icke förebyggas genom anteckningar i kyrkoböckerna, så framt icke derjemte stadgades, att pastor vid ansvar såsom för tjenstefel skulle bevisligen underrätta hvarje till hans församling hörande person för hvilken sådan anteckning skett derom, att sådan förmån vore honom tillförsäkrad. Detta har motionären dock ej föreslagit.

Slutligen har jag sagt, att bland de olägenheter, motionären velat undanröjda, åtskilliga äro sådana, att de kunna väsentligen för-

minskas genom åtgärder, som i de samhällen, der den ifrågavarande angelägenheten med allmännare intresse omfattas, sannolikt icke utelämnas. Jag känner icke huru härmed tillgår inom andra samhällen, men inom det samhälle, jag har äran tillhöra, finnes och har länge funnits en af fattigvårdsstyrelsen förd och i dess sessionsrum förvarad bok, i hvilken anteckningar göras om alla penningeinsättningar i lifrånsternstalt för fattiga barn inom samhället; och af denna bok, som är försedd med register, kan hvar och en, som vill, med lätthet inhemta angående dessa förhållanden de upplysningar, som rimligen kunna begäras. Det är således fattigvårdsstyrelsen, som der tagit denna angelägenhet om hand; och om jag härtill fogar det tillägg, att jag i 19 år varit ordförande i denna fattigvårdsstyrelse, så tillägger jag detta endast för att fästa motionärens uppmärksamhet på att det icke måste antagas vara räddhåga för arbete, eller bristande intresse för en god sak, utan att det åtminstone kan vara annan orsak som vållat, att presterskapet icke i allmänhet gått till våga så som, enligt hans uppgift, några präster i södra Sverige; hvilkas förfaringssätt, om det verkligen är sådant som han uppgifver, svårigen kan förlikas med gällande föreskrifter angående ministerialböckers förande.

Om anteckning i kyrkoböckerna angående insättningar i lifrånstern- och kapitalför-säkringsanstalter.
(Forts.)

Detta rörande motionen.

Nu några ord rörande Utskottets förslag. Utskottet föreslår, »att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse til Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utfärda lämpliga och till ändamålets vinnande erforderliga föreskrifter». Ordet *lämpliga* har här fått en egendomlig belysning genom dess nära granskning med den punkt af Utskottets motivering, hvilken punkt med uteslutande af ett par mellanmeningar lyder sålunda: »Utskottet får tillstyrka bifall till motionärens förslag men vill dock icke närmare angifva sättet för anteckningarnes verkställande, än att, då motbok med lifrånstern- och kapitalförsäkringsanstalt för pastor företes, anteckning skall ske i kyrkoböckerna, att person i fråga har besparingar insatta i viss anstalt samt motbokens nummer och anstaltens namn äfven införas, hvilket ock sedermera antecknas i utgående prestbevis». Här har Utskottet tydligen föreslagit vissa åtgärder, nemligen just dem, som jag i min reservation anser mig hafva visat vara alldeles olämpliga. Om jag lyckats uti min bevisning, skulle således, för den händelse Kammarren bifaller Utskottets förslag och Första Kammarren biträder detta beslut, följden blifva att Riksdagen uti skrifvelse komme att anhålla, att Kongl. Maj:t ville utfärda lämpliga föreskrifter om olämpliga åtgärder. Och det vore väl ändå en obillig begäran.

Men måhända har Utskottet velat i klämman kasta öfver bord allt hvad det i denna punkt af motiveringen yttrat. Då är visserligen den olägenheten upphäfd, men en annan återstår. När man läser dessa ord: »det Kongl. Maj:t täcktes låta utfärda lämpliga och till ändamålets vinnande erforderliga föreskrifter», så tränger sig ovilkorligen den fråga på en: Hvilket ändamål? Jag har med uppmärksamhet genomläst betänkandet, men har dock icke kunnat finna detta ändamål angifvet. Det torde emellertid vara alldeles oöndgängligt att, om Riksdagen afläter till Kongl. Maj:t en skrifvelse med

Om anteckning i kyrkoböckerna angående insättningar i lifrante- och kapitalförsäkringsanstalter. (Forts.)

begäran om till *ändamålet* vinnande erforderliga föreskrifter, detta ändamål är klart och tydligt uttaladt.

Mer skulle kunna vara att tillägga; men jag slutar nu med en vördsam anhållan det Herr Grefven och Talmannen ville framställa proposition på afslag å såväl motionärens som Utskottets förslag.

Herr Helander: Samme motionär, hvars förslag nu blifvit till bifall förordadt af Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 3, har vid sistlidne riksdag i samma ämne väckt motion, som remitterades till dåvarande Tillfälliga Utskottet N:o 2, hvilket afstyrkte motionen. Detta afstyrkande blef af Kammaren godkänt. Med erinran härom har nu Utskottet N:o 3 upplyst, att endast ordföranden i Utskottet N:o 2, vid motionens afgörande förra riksdagen, yttrade sig för afslag å motionen. På sätt och vis kan jag anse mig härigenom uppkallad af Utskottet att taga till ordet, hvilket jag likväl troligen i allt fall gjort, emedan jag både nu har än mera skäl än förra gången att afstyrka motionen, och anledning till att vara missbelåten med hvad Utskottet har sagt. Utskottet har behagat att vid början af sidan 2 i utlåtandet framlägga något som skulle föreställa citat ur Utskottets N:o 2 utlåtande vid föregående riksdag; men oakadt detta är insatt inom anföringstecken, utgöra dock blott två rader af de tio ordagrant hvad det Utskottet då yttrade. Allt det öfriga består af ord hemtade på spridda ställen ur samma utlåtande, men ändock ej korrekt återgifna, och så sammanställda att det hela blifvit fullkomligt meningslöst. Jemte det jag måste protestera mot ett sådant sätt att citera, ställer jag hela detta origtiga citat under Tillfälliga Utskottets N:o 3 författareansvar.

Jag är icke den, som finner nöje uti att kasta mig öfver ord eller uttryck, hvilka jag finner vara mindre lyckligt valda, aldri minst då det gäller Tillfälligt Utskott, som icke består kanslibitråde, och jag söker äfven, der något är dunkelt uttaladt, att leta mig till verkliga meningen; men hvad detta utskottsbetänkande vidkommer måste jag tillstå, att det i grammatikaliskt hänseende är så mycket vanvårdadt, att jag icke lyckats göra verkliga meningen för mig klar. Af denna anledning, och för den händelse att Kammaren skulle vara benägen gilla utlåtandet, anser jag mig nödsakad påvisa några af utlåtandets brister, emedan jag icke vill låta ett dylikt utlåtande, här bifallet, inkomma till Medkammaren, utan att hafva rönt motstånd.

Jag har redan yttrat mig om huruledes citatet är origtigt och meningslöst. Näst efter detta omförmäler Utskottet att det *nu* tagit kännedom om Kongl. brefvet af den 17 Januari 1851, af hvilket Utskottet skulle hafva funnit, att de anteckningar i kyrkoböckerna, hvilka då vore i fråga hade »en större utsträckning än hvad motionären begärt.» Ser man efter hvad motionären i verkligheten begärt, så finner man att han vill hafva »erforderliga» anteckningar. Härmed kan ju menas antingen samma anteckningar, som de hvilka 1851 sattes i fråga, eller ock anteckningar af större eller mindre omfång än de nämnde. Utskottets antagande kan derföre på sin höjd utgöra gissning.

I fortsättningen under nästa punkt säger Utskottet »— huru mycket större skäl för en sådan åtgärd förefinnes ej nu, när en del

landsting, kommuner, enskilde välgörare, husbönder, föräldrar och målsmän allt mer och mer i många tusental göra insättningar i dylika anstalter, i och för beredande af framtida understöd, ty hur lätt kan icke under barnens minderårighet en motbok, förvarad än hos en målsman, än hos en kommunalman eller välgörare, förkommas. Meningen härmed har jag svårt att fatta, om icke möjligen Utskottet härmed vill hafva sagt, att en målsman eller kommunalman icke tillika kan vara välgörare. Härom vill jag icke med Utskottet tvista, men nog tror jag att antagandet icke är tillförlitligt.

Om anteckning i kyrkoböckerna angående insättningar i lifränte- och kapitalförsäkringsanstalter.

(Forts.)

Om jag icke kunnat rätt uppfatta hvad nyss anfördes, så må jag likväl tillstå att jag fullt begriper hvad Utskottet näst derefter yttrat, eller att förändring bör ske i reglementet för Stockholms ränte- och kapitalförsäkringsanstalt; men deremot förstår jag icke hvad detta har att skaffa med den sak, som nu är i fråga, ty, icke har något derom blifvit motionerat, eller ens kunnat motioneras, ej heller har Utskottet varit befogadt att derom framställa något förslag, hvilket det ej heller gjort sig skyldigt till. Hvertill då allt tal härom, framkastadt midt bland det som skulle utgöra bevis för antagligheten af motionen?

Efter denna utflykt från ämnet fortfar Utskottet: »Af de utlåtanden från domkapitlen, som till svar på till dem utgånget cirkulär rörande denna fråga — —». Utskottet har nyss förut talat om reglementsförändring; måne det då är den frågan, som Utskottet här äsyftar? Troligen icke; ej heller kan det vara den fråga, som motionären nu dragit under Riksdagens profning, utan, förmodligen någon annan, ovisst hvilken det kan vara.

Ett stycke fram i nästa punkt yttrar Utskottet sig på följande sätt: »— —, att de motiv, som af presterskapet åberopades såsom skäl emot den föreslagna åtgärden, nemligen deras dåvarande stora besvär med församlingarnes ekonomiska angelägenheter behandling vid sockenstämmor, nu hufvudsakligen upphört, sedan kommunallagarnes tillämpning inträdde; anser Utskottet, att, ehuru ännu en mängd åligganden i och för folkskolans och kyrkans angelägenheter tillhöra presterskapet — — —». Sammanhanget häri torde Kammarren hafva svårt att fatta. För egen del hoppas jag att jag måtte hafva misstagit mig i den uppfattningen af det sagda, att Utskottet önskar från presterskapet skilja icke blott folkskolans utan äfven kyrkans angelägenheter.

Slutligen säger Utskottet att det icke vill närmare angifva sättet för anteckningarnas verkställande, än att, då motbok med lifränte- och kapitalförsäkringsanstalt för pastor företes, anteckning skall ske i kyrkoböckerna, att person i fråga har besparingar insatta etc. Det skulle således bero af bristande god vilja hos Utskottet att man ej närmare får anteckningarnes beskaffenhet uppgifven. Jag anser för min del att, oberoende af viljan, både motionär och Utskott haft skyldighet att härom uttala sig. Att insättning skulle ske under benämning af »besparingar», kan jag ej finna passande; då Utskottet säger att frågan gäller minderåriga barn, ty dessa i allmänhet, och i all synnerhet om de äro i den grad minderåriga, att de äro nyfödda, kunna svårligen antagas hafva medhunnit att göra besparingar.

Om anteckning i kyrkoböckerna angående insättningar i lifränte- och kapitalförsäkringsanstalter.

(Forts.)

Innan jag öfvergår till det resultat till hvilket Utskottet slutligen kommit, vill jag yttra några ord om innehållet af motionen. I denna begagnas det försigtiga ordet »erforderliga», just lämpligt för att dölja motionärens egna tankar i saken. Det förundrar mig rätt mycket, att samma Utskott, som nyligen förgrymmade sig öfver att en motionär, hvars förslag Utskottet behandlade, icke hade bestämdt uttryckt hvad han ville, nu finner en annan motion, som näppeligen säger något mera, icke blott antaglig, utan vida att föredraga den form motionären gaf åt förslag i samma vid ämne sistlidne riksdag, då han verkligen närmare uttalade hvad han äsyftade. Dett är för mig oförklarligt. Utskottet har till och med funnit motionärens diplomatiska ord »erforderliga» vara något så efterföljansvärdt, att det icke blott accepterat detta utan tillagt ett annat lika diplomatiskt, nemligen ordet »lämpliga», men för att än mera öfverträffa motionären har Utskottet helt och hållet underlåtit att nämna det ringaste om hvad ändamålet skulle vara med den tillstyrkta skrifvelsen till Kongl. Maj:t och derföre ordagrant och ordakargt föreslagit en skrifvelse af det innehåll: »det Kongl. Maj:t täcktes låta utfärda lämpliga och till ändamålets vinnande erforderliga föreskrifter.» Jag föreställer mig att om Riksdagen skulle besluta att afsända en sålunda affattad skrifvelse, Kongl. Maj:t skulle blifva skäligen förvånad.

Med allt detta vill jag visst icke hafva sagt annat än att det råder rätt mycken harmoni emellan utlåntandets alla särskilda delar, ty först har man den förbehållsamma och mångtydiga motionen; sedan ett citat, som endast till en fentedel är riktigt; derefter hvarjehanda om hvarandra kastade reflexioner, af blandadt och egendomligt innehåll samt slutligen den makalösa, så kallade klämman. Hela denna anrättning förefaller mig vara temligen osmakligt serverad, och det skulle mycket förvåna mig om Kammaren skulle finna densamma vara aptilig.

För motionen uppställes vid förra riksdagen ett tvåfaldigt mål, asyftande dels att genom anteckning i kyrkoboken kunna få reda på om för minderårig insats blifvit gjord i ränte- och kapitalförsäkringsanstalt, i händelse motbok för sådan förkommit, samt dels att vid persons inflyttning till främmande samhälle få, af prestbeviset, kännedom om huruvida den inflyttande har någon påräknelig medelstillgång i dylik anstalt. Detta senare syfte har nu bortfallit, hvarföre det tvåfaldiga målet, så att säga, blifvit mot ett enfaldigt utbytt. Således gäller nu frågan att ålägga hela svenska presterskapet alla dessa anteckningar i kyrkoböckerna endast af den anledning att det kan inträffa att en eller annan motbok för minderårig förkommer. Vore nu saken härmed hjälpt, så skulle jag säga mindre derom; men man bör komma ihåg, att insättningar i ränte- och kapitalförsäkringsanstalt kunna ske under hvarjehanda olika former, bland andra under den formen, att insättaren vid en viss tid utfår ett visst kapital. Såvida icke både kyrkoböckerna och prestbetygen skola innehålla missledande uppgifter vore det åtminstone nödigt att insättarne samtidigt blefvo ålagda att, efter det kapitalet blifvit uttaget, derom hos presterskapet göra anmälan, på det anteckningen icke måtte fortfarande komma att qvarstå och vilseleda. Som det emellertid omöjligen

kunde göra tillfyllest att blott härom lenna föreskrift, måste det tillika stadgas äfventyr för uraktläthenhet att göra sådan annälän, emedan försunmelse deraf helt säkert eljest blefve allmän. Man finner således häraf att åtskilliga besvär, svårigheter och förvecklingar skulle vållas af bifall till motionen; och då denna för öfrigt, hvilket hvar och en inom Kammaren torde hafva uppmärksammat, icke har till ändamål att befrämja insättningar i ränte- och kapitalförsäkringsanstalt, så anser jag mig, på grund af hvad jag nu, såväl som då ärendet sistlidne riksdag förevar, yttrat, samt framför allt med stöd af hvad samtliga domkapitlen i riket och Stockholms stads konsistorium anfört, och som finnes intaget i Kongl. brefvet den 17 Januari 1851, böra påyrka afslag å såväl Utskottets förslag, som å motionen.

Om anteckning i kyrkoböckerna angående insättningar i lifränte- och kapitalförsäkringsanstalter.

(Forts.)

Herr Sam. Johnson: I olikhet med de föregående båda talarne är jag för min del såsom motionär i ämnet Utskottet särdeles tacksam för det resultat, hvartill Utskottet kommit, och tillika öfvertygad att, om Kammaren bifaller Utskottets förslag, ett sådant beslut i en framtid skall verka välgörande. Som vi veta, äro lifränte- och kapitalförsäkringsanstalterna i vårt land ännu i sin linda, men det är att hoppas, att de i en snar framtid skola vinna allt större betydelse och utveckling; och det synes mig vara allt skäl att försöka härtill vara behjelpig, särskildt om detta kan ske med så ringa besvär som föranledes af de i motionen föreslagna stadganden.

Vi hafva ju alla erfarenhet om huru lätt en motbok, förvarad hos enskilde personer, kan förkomma. Jag vill derföre icke upptaga Kammarens tid med att anföra något exempel på detta förhållande. Genom antagande af motionen skulle häraf uppkommande olägenheter förminskas eller undanrödjäs. Den förste ärade talaren yttrade att han såsom prestman icke skulle i ringaste mån hesitera att underkasta sig det lilla besvär, som genom antagande af Utskottets förslag för honom skulle uppkomma. Jag vill ingalunda betvifla, att detta är talarens upprigtiga mening; och jag ber att härtill få lägga den upplysningen, att åtskillige andra prestmän på landet, enligt hvad jag känner, äro icke allenast icke obenägne att åtaga sig ett sådant besvär, utan önska lifligt att de af mig föreslagna stadganden måtte komma till stånd och hafva sjelfve både skriftligen och muntligen uppmanat mig att ännu en gång väcka motion i ämnet. De hafva ansett frågan af den vigt för det allmänna bästa, att den icke borde få falla, och draga sig icke för den lilla tillökning i göromål, som derigenom för dem skulle uppkomma.

Äfven torde man böra taga i betraktande den stora fördel, som vunnas derigenom, att, då personer af den fattigare klassen hafva penningar insatta i en lifränte- eller kapitalförsäkringsanstalt, de med sina prestbetyg vid inflyttning i en kommun kunna visa att de hafva ett paräkna ett sådant understöd; de få derigenom lättare att erhålla en plats, som kan skänka dem deras uppehälle och bergning. Detta är en sak af icke ringa vigt.

För närvarande vill jag icke längre uppehålla Kammararens tid, utan, ehuru mycket kunde vara att tillägga såsom skäl för bifall till

Om anteckning i kyrkoböckerna
 Utskottets förslag, inskränka mig till att nu till detsamma yrka bifall.

angående insättningar i lifränte- och kapitalförsäkringsanstalter.

(Forts.)

Herr Granlund: Man kunde icke gerna hafva väntat, att om en fråga som denna skulle uppstå en så storartad och långvarig diskussion som nu skett; jag tillskrifver detta den omständigheten att Kammaren anser sig hafva så godt om tid, då endast denna fråga står på föredragningslistan till afgörande.

Såsom tillhörande det Utskott, som behandlat denna fråga, anser jag mig böra något bemöta de ganska svåra förebräelser, Utskottet fått mottaga för det sätt, hvarpå Utskottet behandlat motionen och den motivering Utskottet begagnat. Den ärade reservanten omnämnde, hursom fattigvårdsstyrelser och kommunalstyrelser på en del orter pläga göra anteckningar af nu ifrågavarande art. Detta anser jag visserligen vara mycket vackert och hedrande för dessa styrelser: men icke komma dessa anteckningar att verka på det sätt, motionären åsyttat, nemligen att de blifva införda i prestbevisen. Motionärens mening har varit att dessa anteckningar skola genom motbokens nummers antecknande lätt leda till rättelse ifall boken går förlorad samt att genom dessa anteckningar man lätt hos pastors-embetet kunde få underrättelse om insättningar uti de ifrågavarande lifränte- och kapitalförsäkringsanstalter. Som förhållandet nu är, kan det hända, att en person, som inflyttar i en kommun och har medel insatta i en sådan anstalt, kan undandraga kommunen kännedom härom och till följd deraf få åtnjuta understöd af den kommun, till hvilken han inflyttat, oaktadt han ej behöfver det. Och kännedom om att han eger en ärlig tillgång i form af lifstidsränta skall göra den nya kommunen mer vänligt stämd emot honom, hvilken såsom främling der sökt sig en ny bostadsort.

Motionären har nu blifvit klandrad, därför att han i år förenklat sin motion i jämförelse med i fjor. Det är sant att så skett; ty i fjol ville motionären hafva en lag i ämnet, hvilken skulle underställas Kongl. Maj:ts pröfning; i år deremot har han endast föreslagit en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utfärdande af "föreskrift om verkställande af erforderliga anteckningar i kyrkoböckerna, rörande insättningar i ränte- och kapitalförsäkringsanstalter". Men att motionären derigenom gjort sig förtjent af klander kan jag icke inse, åtminstone om man får dömma af diskussionen i fjol rörande den då väckta motionen.

Utskottet har blifvit klandradt bland annat därför att Utskottet sagt att, enligt Kongl. brefvet den 17 Januari 1851, de anteckningar, som af stiftarena och principalerne för Stockholms ränte- och kapitalförsäkringsanstalt då blifvit föreslagna vore af en större utsträckning än hvad motionären begärt och Utskottet ansett behöfligt. Nämnade Kongl. bref, som jag för tillfället har i min hand, utgör säkraste beviset för Utskottets påstående, ty det innehåller dock många flera föreskrifter i nu ifrågavarande hänseende, hvilka den dåvarande styrelsen för ränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm föreslagit, än dem motionären begärt eller Utskottet tillstyrkt. Der förekommer t. ex., bland annat, att till nämnda anstalts styrelse

skulle inberättas, när dödsfall inträffade bland dem, som hade penningar insatta i anstalten, att icke tala om åtskilliga andra stadganden, som numera väl torde anses vara obehöfliga. Med ett ord: nämnda framställning af anstaltens styrelse innehåller mycket flera i detalj gående bestämmelser än dem motionären begärt och naturligtvis sålunda äfven ännu långt flere än Utskottet tillstyrkt. En stor del af de motiv, som då anfördes såsom hinder för förslaget verkställighet hafva dessutom också numera förfallit, såsom t. ex. att presterskapet vore öfverhopadt med kommunala bestyr. Jag tror icke heller, att presterskapet i allmänhet numera skall motsätta sig bestyret med dessa anteckningar. Icke tror jag heller att de *källor* såsom reservanten säger hvarur de intyg hemtas som under det gemensamma namnet prestbevis af pastorerna utfärdas skola *grundas* därför att en anteckning sker att en person har gjort eller fått en besparing som understödjer hans ålderdom i ekonomiskt afseende.

Den värda talaren, som i sitt långa föredrag hufvudsakligen sökt att klandra Utskottsbetänkandet i stilistiskt hänseende, har jag icke kunnat följa. Vill man i detta hänseende, när man har god tid, framkalla anmärkning, så tror jag man ofta har ett rymligt, fastän icke just tacksamt fält för sina ansträngningar. Men i denna som i andra frågor kommer klandret derifrån, att man är emot saken och jag skall för min del ej hålla strängt på densamma, men på nu anförda skäl och då jag för min del finner Utskottets förslag af behovet påkalladt, billigt och välbetänt, yrkar jag bifall till detsamma.

Häruti förenade sig Herr *Mejenqvist*.

Herr Lundegård: Då Utskottet i sitt betänkande anført några ord af en aktad medlem i denna Kammare, sjelf pastor, hvilka yttrades sistlidne riksdag, nemligen att han vore öfvertygad "att ingen prest på landet skulle hesitera ett ögonblick att underkasta sig detta lilla besvär" att göra de anteckningar i ministerialböckerna, som motionären föreslagit; så vill jag instämma i denna försäkran och derjemte tillägga, att jag tror det äfven presterna inom rikets städer skulle underkasta sig detta besvär, så framt förslaget, såsom Utskottet säger, verkligen vore välbetänt och nyttigt. Men härom synas tankarne vara delade. Inom sjelfva Utskottet finnes en medlem, hvilken också är pastor, som ansett sig föranlåten att till betänkandet föga en reservation, hvori han tillkännagifvit sig för sin del icke dela Utskottets åsichter eller vilja instämma i dess hemställan. Då samme ärade medlem af Utskottet ju också är en aktad ledamot af denna Kammare, och han inom Utskottet — jag är derom fullt öfvertygad — äfven sökt göra sin åsigt gällande samt framlagt skälen för densamma, förefaller det mig verkligen högst besynnerligt, att Utskottet icke velat beakta dessa skäl, som för mig synas vara af så bevisande beskaffenhet, att de kunnat öfvertyga derom, att den af motionären gjorda framställningen är hvarken välbetänt eller nyttig. Jag instämmer i allo i de åsichter, som han uttalat och kan icke annat än motsätta mig föreliggande förslag, ty jag anser, att ministerialböckerna äro afsedda för helt andra ändamål än att deri göra

Om anteckning i kyrkböckerna angående insättningar i lifränte- och kapitalförsäkringsanstalter.

(Forts.)

Om anteckning i kyrkoböckerna angående insättningar i lifränte- och kapitalförsäkringsanstalter. (Forts.)

anteckningar rörande personers ekonomiska angelägenheter. Men då jag nu motsätter mig detta förslag, sker det visst icke därför, att jag icke gerna vill, såsom motionären säger, medverka till ett godt ändamål, utan därför att jag anser det äsyftade goda ändamålet kunna befrämjas, utan att de ifrågasatta anteckningarna nödvändigtvis böra ske i kyrkoböckerna. Då jag dessutom är fullt öfvertygad om olämpligheten af ett sådant förfaringssätt, kan jag icke gilla hvarken Utskottets motivering eller dess hemställan om aflåtande af en underdånig skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t.

Då vidare motionären i sin motion säger sig veta, att dylika anteckningar i södra Sverge redan börjat mera fullständigt införas i kyrkoböckerna, så får jag, som sjelf är tienstgörande prest i södra Sverge, härmed tillkännagifva, att hvarken jag sjelf eller, såvidt jag har mig bekant, någon annan af Lunds stifts presterskap gjort sig skyldig till ett så olagligt förfaringssätt; ty då laga föreskrifter finnas, om hvad som skall i ministerialböckerna och prestbevisen införas, lär det väl icke vara rådligt att der införa sådant, som icke i lag finnes föreskrifvet skola deri införas, äfven om man för en sådan beredvillighet skulle lyckas tillvinna sig popularitet. En sådan vinst skulle dessutom kunna blifva temligen dyrköpt, emedan man för ett sådant olagligt förfaringssätt lätt skulle kunna råka i kollision med Riksdagens justitieombudsman, om han händelsevis skulle få reda på denna olaglighet; och genomläsa vi hans embetsberättelser, så finna vi, att han funnit sig föranlåten att åtala just sådana prestmän, som sjelfrådigt i prestbevis intagit sådana förhållanden, om hvilkas införande der den allmänna lagen intet föreskrifver.

Med all aktning för den ärade motionärens välmening och Utskottets beredvillighet att gå hans önskningsar till mötes, kan jag således icke annat än motsätta mig föreliggande förslag, hvarå jag sålunda yrkar afslag.

Herr Brodén: Jag afstår från ordet, med förklarande, att jag delar de talares åsikter, som yrkat afslag å Utskottets hemställan.

Herr C. F. Toll: Jag delar fullkomligt den tanke, som framkallat motionen; men jag kan icke neka till, att jag inom Utskottet hyst ganska stora betänkligheter i afseende på utförbarheten af det förslag, som Utskottet velat förorda. Dertill får jag äfven lägga, att jag befarar, det konsekvensen med hvad Utskottet i en föregående fråga yttrat måhända hade fordrat, att Utskottet bort komma till ett annat resultat, konsekvensen nemligen med hvad Utskottet vid ett föregående tillfälle yttrat om beskaffenheten af de anteckningar, som i prestbetyg skola intagas. Men då Kongl. Maj:t förut varit betänkt på åtgärder i det syfte, som motionären och derefter Utskottet föreslagit, då 1851 en skrifvelse utfärdades till rikets konsistorier på initiativ just af styrelsen för ränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm, och då de hemställanden, som med anledning häraf i den Kongl. skrifvelsen gjordes till konsistorierna, voro af vida större omfattning än hvad nu ifrågasattes, så har detta gjort att jag för min del utan reservation anslutit mig till Utskottets majoritet, detta så

mycket hellre, som ifrågarande välgörenhetsinrättningar ständigt tilltaga i omfång och kräfva omvårdnad från det allmännas sida. Det är möjligt att stiliseringen af Utskottets betänkande kunnat vara något annorlunda affattad, men jag tror dock att, sådan den är, det torde vara temligen begripligt för hvar och en hvad Utskottet menat. Att Utskottet, såsom en talare från Södermanland påstått, icke skulle haft klart för sig ändamålet med den föreslagna skrivel- sen, tror jag på sätt och vis innebära en ganska skarp kritik af det Kammarrens Tillfälliga Utskott hvaraf den ärade talaren sjelf var ledamot. som i fjor behandlade denna fråga, enär med citationstecken från nämnda Tillfälliga Utskotts betänkande just är anfördt hvad som då uppgafs vara och fortfarande är motionärens hufvudsyfte.

Jag har blott velat yttra dessa ord till protokollet, men har in- tet yrkande i sak att framställa.

Herr Magnus Andersson: Lika med motionären får jag be- klaga, att man äfven i år skall mötas af svårigheter i denna fråga, som är af stor vigt att få genomförd.

Här säges att saken kan regleras på annat sätt än nu är före- slaget. Ja, det är väl möjligt; men här är ju icke fråga om annat än en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan, "det täcktes Kongl. Maj:t utfärda lämpliga och till ändamålet erforderliga före- skrifter". Jag tror att frågan i sig sjelf icke är liten, utan ganska stor; ty den berör hela rikets befolkning i större eller mindre mån, då ju insatser i ifrågavarande anstalter ske från alla delar af landet. Frågan är i sig sjelf stor, äfven derföre att mycket fattigt folk lennar sina besparingar för framtiden till dessa försäkringsanstalter. Man torde väl då också kunna fordra, att räntetagarne på ett lätt och tillförlitligt sätt kunna få reda på den tid, då för deras räkning in- satta penningar till betalning förfalla. Jag har i år besökt en af dessa lifränte- och kapitalförsäkringsanstalter och hörde då en person, som vid tillfället dit inkom, omtala för en tjänsteman i anstalten att han förlorat sin motbok samt att han glömt hvilket nummer, som var motboken åtecknad. Man svarade honom då: "vet ni icke motbokens nummer, så är det icke värdt att tänka på att få ut edra penningar; presten i er församling har måhända antecknat det i kyrkoboken; hör derföre efter detta hos honom och kom sedan hit tillbaka". Sådant besked fick han. Emellertid hör jag nu af några bland denna Kammares prästerliga ledamöter, att pastorerna i all- mänhet icke föra dylika anteckningar och icke heller önska att der- till genom lag åläggas, emedan de väl veta att de icke gerna kunna taga betaldt för ett sådant besvär. Jag tror dock att det är prestens pligt att i ett sådant fall som detta, så vidt möjligt är, stå all- mänheten till tjänst och hjälp; detta är den minsta fordran man kan ställa på honom, om han vill befrämja ändamålet med dessa lifränte- anstalter, uti hvilka insättningarne redan uppgå till ett belopp af 12 å 13 millioner kronor.

Jag vill och kan för min del saledes icke annat än på det högsta tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

*Om anteck-
ning i kyrko-
böckerna
angående in-
sättningar i
lifränte- och
kapitalför-
säkrings-
anstalter.*

(Forts.)

Om anteckning i kyrkoböckerna angående insättningar i lifränte- och kapitalförsäkringsanstalter.

(Forts.)

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, framställde Herr Talmannen propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan som ock på afslag dera; och förklarade Herr Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den senare meningen. Votering blef emellertid begärd och företogs, enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd så lydande voteringsproposition:

Den, som afslår hvad Tredje Tillfälliga Utskottet hemställt i Utlatandet N:o 7 (i samlingen N:o 30)

röstar Ja;

Den det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit Utskottets hemställan.

Röstsedlarne sammanräknades och visade 97 ja mot 32 nej; hvadan Utskottets hemställan afslagits.

§ 3.

Föredrogos och bordlades för andra gången:

Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 10; och

Banko-Utskottets memorial N:o 15.

Om ändring i föredragningsordningen.

I sammanhang med bordläggningen af dessa ärenden lemnades ordet, på begäran, till

Herr Schultz, som yttrade: Då Bevillnings-Utskottets utlåtande N:o 10 bland annat innehåller en utredning rörande en inom Första Kammaren af en af vårt lands äldste och mest erfarne jordbrukare, i syfte att dermed gagna jordbruket och näringarne, väckt motion om successivt höjande af tullsatserna å sådana varor, som i större mängd kunna inom landet produceras och tillverkas, och då Bevillnings-Utskottet behöft trenne månader för att afgifva sitt utlåtande öfver denna motion, så vågar jag vördsamt hemställa, huruvida icke Kammaren ville medgifva, att vi finge åtminstone en vecka på oss för att studera detta utlåtande, som bland annat innehåller en mängd siffror och uppgifter, hvilka väl en hvar för saken intresserad önskar sätta sig in i och kontrollera. Ett sådant uppskof med frågans behandling här i Kammaren bör ingalunda förlänga riksdagen, dess mindre som Första Kammaren nyss beslutat att uppföra det föredragna betänkandet på föredragningslistan näst efter de stora frågor, hvilkas behandling nästkommande måndag i begge Kamrarna tager sin början.

Jag tillåter mig därför hos Herr vice Talmannen värdsamt an- hålla om proposition derå, att detta ärende måtte få företagas till behandling i det plenum, som förekommer först efter det, då Särskilda Utskottets utlåtanden Nis 1 och 2 blifvit afgjorda.

*Om ändring
i föredrag-
ningsord-
ningen.*
(Forts.)

Herr Fredricson: Jag instämmer i allo med den föregående talarens åsigt om nödvändigheten att bereda Kammarrens ledamöter någon tid att sätta sig in i detta vigtiga betänkande, och förenar mig därför i hans nyss gjorda anhållan om uppskof med frågans föredragning.

Herr Helander: Äfven jag kan icke annat än framhålla behofvet af att vi få litet tid på oss att sätta oss in i denna fråga; hvarföre jag förenar mig i den förste talarens yrkande.

Herr Biesert: I motsats till föregående talare vill jag att detta ärende må till behandling förekomma i Kammarrens plenum nästa lördag. Visserligen innehåller betänkandet en mängd sifferuppgifter och berör för vårt lands ekonomiska förhållanden vigtiga frågor i afseende på tullagstiftningen; men tillräcklig tid torde dock finnas för dem af Kammarrens ledamöter, som icke deltagit i Utskottets handläggning af i betänkandet innehållna ärenden att till lördagen sätta sig så mycket in i dessa frågor, att betänkandet då utan olägenhet kan till afgörande företagas. Riksdagen skulle för öfrigt genom bifall till Herr Schultz' förslag utan tvifvel komma att en eller annan dag förlängas.

Af nu anförda skäl yrkar jag således för min del afslag å Herr Schultz' framställning samt att Kammarren måtte besluta, att ifråga- varande betänkande skall till behandling förekomma i näst inträffande plenum.

Herr Berg: För min del hyser jag visst icke någon önskan att förlänga riksdagen; men till att förkorta den, tror jag ej vore något lämpligt medel att icke sätta sig in i de ärenden, som ännu skola förekomma. Åtminstone får jag för min del förklara, att jag har så tillräckligt af de digra betänkanden, hvilka skola blifva föremål för diskussion nästa måndag, att jag tviflar på att jag dessförinnan får tid öfrigt att ens genomläsa tullbetänkandet. Så vidt detta ärende måste anses ega någon betydelse, kan jag således icke finna det annat än obilligt om Kammarren icke skulle vilja villfara den af Herr Schultz framställda begäran om uppskof med behandlingen af det- samma, till dess de frågor, som om måndag förekomma, blifvit afgjorda. Jag förenar mig därför uti det yrkande, Herr Schultz framställt.

Herr *Granlund* instämde med Herr Berg.

Herr Sääf: Jag vill endast tillkännagifva min stora förvåning öfver att en af Bevillnings-Utskottets ledamöter, som haft så rund- ligen tid att sätta sig in i de frågor, hvilka omhändlas uti ifrågava- rande betänkande, vill bestrida Kammarrens öfrige ledamöter rättighet

*Om ändring
i föredrag-
ningsord-
ningen.*
(Forts.)

att nu bereda sig så stor insigt som möjligt i de förslag, Utskottet i dessa frågor afgifvit. På de grunder, som här redan äro uttalade, kan jag således icke annat än förena mig med dem som begärt uppskof med behandlingen af ifrågavarande betänkande, till dess Särskilda Utskottets nu bordlagda tvenne utlåtanden blifvit af Kammarren behandlade och afgjorda.

Herr Herslow: Så vida vid Kammarrens plenum nästa lördag förekomma flera ärenden till afgörande än tullbetänkandet, så föreställer jag mig att man om dem kan säga detsamma som Herr Berg anförde om tullbetänkandet, nemligen att vi behöfva tid för att läsa och sätta oss in i dem. Jag har svårt att tro, det dessa öfriga ärenden skulle sakna den betydelse, som tillerkännes Herr Ödelbergs motion och Bevillnings-Utskottets deröfver afgifna förslag. I fall uppskof med behandlingen af sistnämnda ärende skall ega rum, synes mig äfven att öfriga på lördagens föredragningslista uppförda ärenden af samma anledning böra uppskjutas. Då emellertid riksdagsarbetet derigenom skulle försenas, så instämmer jag med Herr Biesert.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Herr Talmannen gaf propositioner dels på bifall till den af Herr Schultz gjorda framställningen, samt dels på afslag å samma framställning; och fann Herr Talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef begärd, i anledning hvaraf en omröstningsproposition af följande lydelse uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller Herr Schultz' yrkande i fråga om tiden för föredragningen af Bevillnings-Utskottets utlåtande N:o 10,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammarren afslagit nämnda yrkande.

Voteringen, i vanlig ordning företagen, utföll med 44 ja mot 71 nej; varande alltså beslut fattadt i enlighet med nej-propositionen.

Efter det utgången af omröstningen för Kammarren tillkännagifvits, anförde

Herr Berg: Jag anhåller att få till protokollet reservera mig mot det fattade beslutet. Mot majoritetens försök att på detta sätt hindra minoriteten att sätta sig in i ett viktigt ärende, förr än det förekommer till behandling, anser jag mig nemligen böra på det varmaste nedlägga min protest.

Herr Sjöberg: Då det af Kammaren nyss fattade beslut icke synes mig vara väl betänkt, anhåller jag att få deremot nedlägga min reservation.

*Om ändring
i föredrag-
ningsord-
ningen.
(Forts.)*

Afvenledes anmälles reservation mot det fattade beslutet af Herrar Casparsson, Friherre Koskull, Grefve von Rosen, Clairfelt, Linder, Lundegård, Örvall, Östling, Fredenberg, Flensburg, C. F. Toll och Heggström.

§ 4.

Herr Hedin erhöi ordet och yttrade: Herr Talman! Det är mig ej alldeles tydligt, huru hvad hittills inom Andra Kammaren stadgats om interpellationer utom dagordningen till Konungens rådgifvare rätteligen bör förstås och tillämpas. Ty å ena sidan förekommer, att Andra Kammaren den 23 Januari 1867, på framställning af hans excellens dåvarande Herr Justitiestatsministern, beslöt att, när någon Kammarens ledamot önskade af en statsrådsledamot erhålla ett inför Kammaren afgifvet yttrande, innefattande en begärd upplysning eller svar å en framställd fråga, han skulle under ett föregående sammanträde tillkännagifva sin afsigt att i ett påföljande framställa en dylik begäran eller fråga. Hans Excellens gjorde, i förbigående sagdt, samma dag i Första Kammaren samma framställning, hvilken dock der ej föranledde något beslut. Men å andra sidan har Andra Kammaren, med afvikelse från nyssnämnda, i min tanke väl grundade beslut, genom den tre månader senare antagna arbetsordningens § 21 ingenting föreskrifvit om föregående anmälan af ett tillämnadt spörsmål. Och så vidt jag vet, har interpellationsrätten — derest det uttrycket får användas — utöfvats i enlighet med arbetsordningen af 13 April 1867, utan hänsyn till det aldrig formligen upphäfdade, med arbetsordningen dock ingalunda oförenliga beslutet af den 23 Januari. Det är på grund af denna praxis jag ansett mig böra, utan föregående anmälan af min afsigt att å uppgifven dag utbedja mig en upplysning af en ledamot af regeringen, nu omedelbart anhålla om Kammarens tillåtelse att utom dagordningen framställa ett spörsmål till Hans Excellens Herr Statsministern och Chefen för Justitiedepartementet.

*Inter-
pellation af
Herr Hedin.*

Hans Excellens yttrade den 24 Januari detta år, under Första Kammarens debatt vid remissen af statsverkspropositionen, att han snarare vore orolig, att under den tid han förestått Justitiedepartementet för många lagar, och dessa för hastigt, kommit till stånd, än att lagstiftningsarbetet gått för långsamt. Jag skall påpeka ett fall, som denna Hans Excellens' uppfattning af lagstiftningsarbetets gång i vårt land under senaste tider svårligen kan gälla.

Vårt laga försvars-system förskrifver sig från en tid, hvars hela politiska åskådningsrätt och politiska skick i grund och botten skilja sig från vår tid. Det står kvar under helt förändrade förhållanden, står kvar sedan dess ursprungliga skäl och grunder fallit bort, står kvar utan att göra den möjliga nytta, som fordom dermed afsågs, ja står kvar med en ny verkan: att fylla fångelserna och öka fång-

*Interpellation af
Herr Hedin.*
(Forts.)

vårdskostnaderna, den och näppeligen någon annan. Man ville fördom genom laga försvars-systemet dels komplettera tjenstehjonsstadgan dels tillgodose landets försvar. Å ena sidan ville staten drifva folk att taga enskild tjenst vid risk att eljest betraktas och behandlas som rättslöse parias: syftet framträder ej ottydligt till exempel i logostadgan för husbönder och tjenstehjon af 15 Maj 1805. Å andra sidan såg man tydligen med nöje, att många sökte undandra sig detta tvång, emedan man då kunde låta dem »till värningsförhör gripas» och förklara dem »till krigstjenst förfallne». såsom de för den tiden betecknande ordalagen lyda i stadgan af den 7 April 1802. Den tiden är icke mer. Jordbrukare och andre näringsidkare vädja ej längre till drakoniska lösdrifveri-författningar, för att erhålla tjenstefolk och arbetare, och staten har längesedan förklarad det vara under dess värdighet att bland lösdrifvare rekrytera fosterlandets försvarare — längesedan, ty det skedde 1824. Emellertid står försvarslöshetslagstiftningen kvar, trotsande angrepp, som varit både kraftiga och talrika.

Några och trettio år hafva nu förflutit sedan en betydande röst helt och hållet utdömde det laga försvars-system, som i mina ögon utgör en fläck å den svenska lagstiftningen. Domen kom från en man, som i följd af sin offentliga ställning bättre än någon annan var i tillfälle att bedöma frågan, och den löd så, att detta system ej medfört någon nytta, ej vore med nutida förhållanden förenligt, väl bidroge att öka fångantalet, men ej den allmänna säkerheten och ordningen. Jag vet icke, om den svenska vitterhetens historia kommer att glömma Spader Dams författare, men jag är viss om att de, som forska i den svenska samhällsutvecklingen, ej skola förgäta författaren af Promemoria angående Sveriges försvarslöshetssystem, ingifven till Hans Excellens Herr Justitiestatsministern. Författaren var generaldirektören för långvården Claes Livijn, hvilken med detta arbete tog afsked af litteraturen och af lifvet; han gick samma år, 1844, ur tiden.

Ännu trettio år och mera efter att Livijn utdömde försvarslöshetssystemet, fortfar man att ärligen på grund af försvarslöshet beröfva tusentals personer deras frihet. I detta fall har de nya idéernas växtlighet ej varit snabbare än barrskogens under våra nordliga breddgrader.

Dock, tystnat hafva ej anmärkningarna mot försvarslöshetssystemet, allmän har ej under den långa tiderymden sedan 1844 likgiltigheten varit mot rättskänslans maning att utplåna en grym orätt, som föröfvas i lagens namn. Tidningspressen har tillföre ofta efter naturen tecknat systemet i dess verkningar, och jag tror mig ej öfverdrifva, om jag säger, att den allmänna meningen längesedan slutit sig till Livijns förkastelsedom. Det är sant, att man numera, sedan åtskilliga år tillbaka, ej så ofta talar om denna sak, men detta enligt min förmodan ej därför, att åsigterna ändrats, utan därför att man väntar, länge väntat och haft skäl att vänta åtgärd från regeringens sida.

Man har nemligen väntat den såsom svar å en Riksdagens framställning till Kongl. Maj:t. Det år 1869 församlade riksmötet — det

är nu nio år sedan, eller tre gånger tre riksdagsperioder — ingick till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t ville låta öfverse förordningarna om fattigvården samt om försvarlöse och till allmänt arbete dömda personer. Två år derefter, då för Riksdagen 1871 framlades förslag till ny förordning om fattigvården, väckte en ledamot af den komité, som utarbetat förslaget till den nya förordningen, Härads höfdingen Herr Carl Hasselrot i Första Kammaren motion om anhållan, att Kongl. Maj:t ville låta öfverse försvarslöshetsstadgan och i dess ställe utarbета ny stadga om polisuppsigt. Det Första Kammarens Utskott, som behandlade motionen, hemställde endast af det skäl, att Riksdagen 1869 hade fäst Kongl. Maj:ts uppmärksamhet å denna sak, att motionen ej måtte till någon åtgärd föranleda, hvilken hemställan af Kammarerna godkändes. Sedan dess hafva sju år förflutit.

*Interpellation af
Herr Hedin.
(Forts.)*

Nu ligger visserligen det antagandet nära till hands, att man ej ännu hunnit att behandla ärendet. Men jag är oviss, om ej anledningen, att ingen verkan af 1869 års skrivelse försports, till äfventyrs kan vara en annan. Jag har nemligen bragts på den tanken, att antingen ärendet verkligen kan vara af Kongl. Maj:t afgjort och att Kongl. Maj:t funnit Riksdagens anhållan ej till någon åtgärd föranleda, eller ock att detsamma kan hafva blifvit bortglömdt. Anledningen till min ovisshet mellan dessa alternativ är följande.

Som bekant är, föreskrifver instruktionen för Riksdagens justitieombudsman, § 14, att justitieombudsmannen skall för hvarje Riksdag uppgifva, hvilka vid sistförflutna riksmöte fattade beslut och gjorda hemställanden blifvit af Konungen gillade, utfärdade och i verket stälda, samt dervid särskildt upptaga dem, som icke blifvit föredragna eller afgjorda. Då denna föreskrifts senare del lyckligtvis så tolkats, att justitieombudsmannens ifrågavarande redogörelser ansetts ej böra inskränkas till det »sistförflutna» riksmötets beslut och hemställanden, utan derjemte omfatta äfven sådana genom de »senaste Riksdagarnes» skrivelser anhängiggjorda ärenden, hvilka i nästföregående berättelse finnas upptagna såsom i sin helhet eller delvis oafgjorda — man kan till exempel här oafbrutet och ännu i den sista berättelsen finna redogörelse för behandlingen af en Riksdagens 1851, således för mer än ett fjerdedels sekel, aflättna skrivelse om förbättrad själavård i hufvudstaden — har jag ej saknat skäl att i denna källa söka upplysning om det öde, 1869 års skrivelse rönt i hvad den angår försvarslöshetsfrågan. Men här inhemtas endast, att, sedan chefen för Ecklesiastikdepartementet den 10 Mars 1871 föredragit förslag till ny fattigvårdsförordning, i enlighet med hans hemställan Riksdagens skrivelse af 13 Maj 1869 om fattigvårds- och försvarslöshetslagstiftningen blef, i hvad den angår det senare ämnet, den 20 Mars samma år öfverlemnad till Justitiedepartementet. Så vidt jag förstår, borde, i kraft af den nyss anförda paragrafen i instruktionen för justitieombudsmannen, såsom den eljest tolkats och tillämpats, upplysning hafva meddelats i bihanget till justitieombudsmannens berättelser om det öde, som sedan den 20 Mars 1871 vederfarits den oafgjorda delen af Riksdagens skrivelse af 13 Maj 1869, den del som

Interpellation af Herr Hedin.

(Forts)

handlar om försvarslöshetsstadgan. Men härom meddelas platt intet i justitieombudsmannens berättelser till Riksdagarne 1873--1878. Det är väl öfverflödigt att nämna, att med denna påpekning af ett faktiskt förhållande ej afses något mellan raderna uttryckt klander mot Riksdagens Herr Justitieombudsman, hvilken ju från statsdepartementen mottager de undertecknade uppgifter af ifrågavarande slag, han i sin berättelses bilaga meddelar. Förhållandet har endast anförts, för att förklara min ovisshet om, hvad det må hafva blifvit af Riksdagens mera nämnda skrivelse, om den blifvit af Kongl. Maj:t förklarad ej böra till någon åtgärd föranleda, eller om den möjligen bortglömts.

Jag föranledes så mycket snarare att stanna vid ettdera af dessa alternativ, i stället för att fästa mig vid det först gjorda antagandet, att man ej medhunnit frågans behandling, som hon synes längesedan vara i väsentlig mån bearbetad och beredd till afgörande. Af dåvarande chefens för Ecklesiastikdepartementet anförande till statsrådsprotokollet den 10 Mars 1871, som är bilagdt Kongl. propositionen samma år om ny fattigvårdslag, erfar man att han vid nämnda tillfälle inför Kongl. Maj:t anmälde ett af krigshofrättsrådet Rhodin, landsekreteraren Abelin och häradshöfdingen Hasselrot utarbetadt förslag till förordning om försvarslöse personer äfvensom deröfver afgifna utlåtanden från — så vidt de använda ordalagen äro fullt exakta — både Kammarrätten och Konungens Befallningshafvande. Af den förut åberopade, 1871 i Första Kammaren väckta motionen framgår visserligen att nyss nämnda komiterade ej ur principiell synpunkt pröfvat försvarslöshetslagstiftningen, men så pass förberedt synes dock ärendet länge sedan vara, att jag ej kan tro att det uppskjutits af brist på tid, utan måste väl skälet, hvarför 1869 års skrivelse synes ej hafva ledt till något resultat, vara ett annat, antingen ett hittills ej kunnigt vordet afslag eller ock glömska. Härom ville jag från vederbörligt håll utbedja mig upplysning, derest Kammaren behagar meddela mig tillåtelse dertill.

Jag kan nemligen ej vidgå, att det är likgiltigt, om den förändring i lagstiftningen, som Riksdagen 1869 ifrågasatte, ytterligare fördröjes. Eller skulle det verkligen vara en ringa sak, att man år efter år beröfvar tusentals personer deras frihet, eluru de hvarken begått något brott eller ens ådragit sig misstanke derom? I hvilket omfång denna lagliga orätt bedrifves, derom upplysa fångvårdsstatistikens siffror. Enligt Fångvårdsstyrelsens berättelse för år 1876 uppgick antalet för försvarslöshet och olofligt kringstrykande häktade det året till 6,985. Detta, Herr Talman, är en ryselig siffra, såsom några jemförelser torde göra åskådligt:

Den är nära 2,000 mer än dubbelt högre än samtliga det året för brott häktade ransakningsrängars antal, som var 2,525;

Den är nära 1,500 högre än årets samtliga straffångars (straffarbetsångars och rängelseångars) antal, som var 5,494;

Den understiger med mindre än 1,300 samtliga vatten- och brödångars antal, som var 8,259;

Den utgör af hela antalet personer, som 1876 af ett eller annat

skäl, för längre eller kortare tid voro friheten beröfvade — eller 20,313 — mer än tredjedelen.

Hvad slags folk voro desse 6,985 försvarslöse? Om jag afräknar ett antal till myndigheter utom riket öfverlemnade, några som dogo i fängelset, ett antal till lasarett afsände, en rymd samt de vid årets slut kvarvarande — summa 787 — så finnes först och främst att af de återstående 6,200 ej mindre än 4,294 stälts på fri fot. Jemför man med denna siffra — 4,294 år 1876 för *försvarslöshet* häktade och sedan å fri fot stälde — det vida lägre antalet under samma år tillkomne för *brott* häktade ransakningsfångar, eller 2,290, så är man frestad att säga, att den förra siffran vitnar om ett slags häktningraseri, hvilket skulle vara löjligt, såsom meningslöst, om det ej vore så sorgligt, såsom vittnande om en i vårt samfundsskick rotfäst, oerbörd ligkiltighet för den personliga frihets helgd, som Regeringsformens § 16 fåfängt lofvat att värna. — Afdrages 4,294 från 6,200, så finnes vidare, att af de återstående 1,906 endast 36 dömdes eller tilltalades för brott. Till allmänt arbete dömdes 122 på grund af fattigvårdsförordningen och 793 i saknad af laga försvar. I arbets- eller försörjningsinrättning insattes 763, på bestraffning vid vatten och bröd 190.

Försvarslöshetslagstiftningen kunde betraktas från åtskilliga synpunkter. Bland dessa är den frågan ej aldeles oväsentlig, hvad det kostar staten att upprätthålla ett system, för hvars skull i medeltal hundra personer om dagen sättas i tillfälle att inom fängelsemurarne reflektera öfver, hvad det vill säga att vara försvarslös mot en orättfärdig lag. I den förut anförda motionen angafs ur tillförlitlig källa årskostnaden för försvarslöse och till allmänt arbete förfallne personer till 400,000 kronor. Men då var antalet vida mindre än nu: 1869—1871 utgjorde det i medeltal 4,373, men 1874—1876 ej mindre än 5,898.

Försvarslöshetslagstiftningen synes mig ock kunna betraktas såsom ett alldeles egendomligt slag af rättegångsordning, häktningsslag och strafflag.

En bekant författare i svensk förvaltningsrätt har, så vidt jag funnit, en enda gång afvikit från sin metod att blott beskrifva, ej inlåta sig på någon kritik. Det är, då han talar om försvarslöshetsstadgan, som han — man kunde nästan säga — utbrister i en klagan. Efter att hafva anmärkt, att 1853 års kungörelse visserligen borttagit »den största hårdhet», svenska försvarslöshetslagstiftningen medför mot de fattigare samhällsklasserna, yttrar han:

»Men i alla fall kvarstår dock den befämligheten, att lagen gjort en persons ställning såsom försvarslös eller icke beroende af, icke hans eget uppförande, utan huru vida detta är känt af embetsmannen eller tillsyningsmannen och han således kan erhålla det ifrågavarande intyget eller icke, med andra ord att man låtit det äfventyr, som är stadgad såsom följd för försvarslöshet, bero icke på ett visst, efter säkra kännemärken bestämdt, dåligt uppförande å den ifrågavarande personens sida, utan antingen på saknaden af en viss samhällsställning eller af det omdöme vederbörande tjänsteman

*Interpellation af
Herr Hedin*
(Forts.)

Interpellation af Herr Hedén.

(Forts.)

kan finna skäligt att bilda sig om hans uppförande eller af den tillfälliga omständigheten, huruvida detta är af tjänstemannen känt.»

Det ligger i en oansvarig och väl ofta nog för ett så grannliga värt ej synnerligen väl kvalificerad tillsynsmans hand att anmäla en person till behandling såsom försvarslös. Man går ej så obekymrad till väga, när det är fråga om åtal för brott. Jag anhåller att här få anföra ett anmärkningsvärdt yttrande af de kommitterade, som den 13 Oktober 1875 afgåvo betänkande och förslag om tjänste- och löneroglering för landstaten m. m. »Vårt land», säga kommitterade, »torde vara det enda civiliserade samhälle, der det grannliga och viktiga åklagarekallet är anförtrödt åt tjänstemän, som stå på tjänstemannabildningens lägsta trappsteg. — — Det förefaller nästan som en motsägelset, att ett fritt folk, såsom det svenska, kunnat så ringakta den personliga säkerheten, att åtalsrätten, som, der den, vare sig af okunnighet, ovist nit eller oädla bevekelsegrunder, missbrukas, kan förorsaka oberäkneliga lidanden, här blifvit utan inskränkning anförtrödt åt den lägsta klassens tjänstemän, hvilkas tjänstemannabildning och samhällsställning hvarken kunna anses stå i lämpligt förhållande till den betydelsefulla makt som åtalsrätten innefattar, ej heller innebära tillfredsställande garantier för maktens rätta utöfning.» Jag tillåter mig ej att bedöma kommitterades åsigt, men jag erinrar att länsmännen dock handla under tjänstemanna-ansvar och innehafva en viss lagkunskapens kvalifikation, medan det förra ej är, det senare ej behöfver vara händelsen med tillsynsmännen, i hvilkas händer en förfärlig, godtycklig rätt är lagd.

Jemföre man försvarslöshetsstadgan, betraktad såsom en lag om häktning af försvarslöse med den allmänna häktningelagen i promulgationsförordningen och man skall erkänna, att lagstiftningen är rimligare och mildare mot förbrytare och för brott misstänkte, än mot de försvarslöse. Ty äfven med den utsträckning, häktningelagen fått genom denna Riksdags bifall till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, kan ingen, som ej är försvarslös, häktas med mindre han är misstänkt för brott, hvarå enligt lag fängelse kan följa, samt dertill skälig anledning förekommer, att han eljest afviker.

Likaledes, om man jemför försvarslöshetsstadgans straffbestämmelser med den allmänna strafflagens. Försvarslös, som icke begått något brott, kan efter föreskrifna varningar och föreläggande att skaffa sig laga försvar dömas till allmänt arbete under 6—12 månader, medan t. ex. den, som första gången begår stöld, dömes till minst 2 högst 6 månader straffarbete, och medan den, som begår stöld andra gången, kan dömas till 2 år, men ock kan slippa med några månader utöfver straffarbetet för första resan. Den försvarslöse åter, som varit straffad för vissa brott — och sålunda försonat sig med samhället — kan dömas till 2, 3 ja 4 års allmänt arbete såsom *försvarslös*, medan strafflagen för en mängd svåra *forbrytelser* stadgar vida ringare straff. Det är visserligen ej »straffarbetet», utan »allmänt arbete», den försvarslöse dömes till. Men jag förmodar, att skillnaden är liten eller ingen mellan det ena och det andra arbetet, mellan det allmänna omdömet om den på ena och på andra sättet straffade personen, mellan den från straffarbete och den från allmänt

arbete frigifnes utvägar att vinna människors förtroende och skaffa sig arbetsförtjenst. Antagligen gäller här, hvad en rättslärd ledamot af kammaren för några dagar sedan yttrade, att man ej förmått åstadkomma en verklig distinktion mellan särskilda slag af arbetsstraff.

En annan jempförelse! Så snart det är fråga om förbrytare, hålles det för en mycket viktig sak, väl värd alla vederbörandes filantropiska uppmärksamhet, att den en gång straffade ej må återkomma en gång till inom fängelsemurarne. Men försvarslöshetslagstiftningen och dess tillämpning äro sådana, som om det vore en statens hjerteangelägenhet att få de försvarslöse så ofta och så länge som möjligt till den dyra fängvårdens gäster. Å sista ståndsriksdagen väckte hos ridderskapet och adeln då varande landssekreteraren i Westmanlands, numera landshöfdingen i Westernorrlands län en motion, hvori bland annat påpekades, hurusom ur § 24 i stadgan af 29 Maj 1846, »en barbarisk praxis utbildat sig», i det att tillsyningsmän och vederbörande myndigheter tolkat stadgandet om de 14 dagarne så, att den frigifne, om han efter denna tid saknar laga försvar, omedelbart kan ånyo anmälas till behandling såsom försvarslös, hvarigenom inträffat att i synnerhet för stöld straffade personer knappt blifvit från kronoarbeitscorpsets frigifne, innan de ånyo blifvit dit återförde, såsom dömde till ytterligare allmänt arbete och således — jag citerar ordagrant — »till ett slags modifieradt fängelse på lifstid.»

Det är denna lagstiftning, om hvars reformerande riksdagen gjort framställning genom skrifvelsen af den 13 Maj 1869. Den motion, som föranledde skrifvelsen, ifrågasatte försvarslöshetslagstiftningens uppläfvande; motionären var en lagkunnig man med administrativ erfarenhet, nu aflidne borgmästaren Ahlgren. Och det Första Kammarens utskott är 1871, som förklarade att, efter en tidsenlig reform af fattigvårdslagstiftningen, några särskilda föreskrifter icke vore af nöden rörande försvarslöse. derest de ej blifvit för brott dömda eller efter åtal och häktning, i brist af full bevisning ej kunnat fällas, instämde sålunda i princip med då varande motionären, häradshöfding Hasselrot, som ville ersätta hela försvarslöshetslagstiftningen med en stadga om polisuppsigt.

Emellertid vänta vi ännu svar å Riksdagens framställning. Jag förbiser visserligen ej, att Kongl. Maj:t 1876 ändrat 1846 års stadgas § 8, mom. 2, förnt modifieradt genom kungörelsen af 1853. Men ändringen, utan betydelse för den af Riksdagen väckta fråga, torde vara märkligast på grund af den ovanliga publikationsformen. I skrifvelse till Fängvårdsstyrelsen angående användandet af kronoarbeitscorpsets kompani — så lyder verkligen rubriken i vår oförbätterliga Svensk författningsamling, der den i transumt finnes intagen under N:r 41 år 1876 — har nemligen Kongl. Maj:t dels besvarat en Fängvårdsstyrelsens hemställan om godkännande af ett mellan styrelsen och ett bolag uppgjort kontrakt, dels på det sätt ändrat nyss nämnda lagrum, att de försvarslöse arbetsföre manspersoner, som enligt sagda lagrum skola dömas till allmänt arbete och för undergående deraf dittills försändts till kronoarbeitskompaniet å Waxholms fästning, tills vidare få, i den mån tillfälle till sysselsättning för samtliga dessa personer ej der finnes att tillgå, efter styrelsens bestämmande fullgå

*Interpellation af
Herr Hedin.*
(Forts.)

Interpellation af Herr Hedén.
(Forts.)

det ådömda straffet i enrum å läns- eller kronocellfångelserna, med iakttagande deraf, att arbetstiden bestämmes till minst fyra, högst åtta månader, dock så att, der arbetet verkställs i enrum, en tredjedel af den ådömda strafftiden afdrages. Förut hette det minst 2, högst 4 månader. Således är en straffskärpning här stadgad. Litet mer eller mindre torde mängden ej fästa sig vid i en i det hela så barbarisk lagstiftning. Men säkerligen skall det medgifvas, att man ej lätteligen anar detta innehåll under den rubrik, jag uppläste.

Den speciella häktnings- och strafflag, som öfver de försvarslöse håller en långt hårdare hand, än allmänna strafflagen öfver förbrytarne, har i strid med de konstitutionela grundsatserna fallit under konungens ekonomiska lagstiftningsmakt. Måne det ej är tid att en sådan oegentlighet upphör! Och är ej detta ett af de fall, då man lämpligen kan taga ett steg till begränsning af det alltför stora området för Kongl. Maj:ts administrativa envælde? Man är väl nu temligen ense om, att detta bör inskränkas, och att gränsen mellan detsamma och den allmänna lagens bör uppdragas så tydligt som möjligt. Men en generel förändring på en gång, hvarigenom Riksdagen finge del i Kongl. Maj:ts administrativa lagstiftningsmakt, på sätt en motionär år 1869 föreslog, torde näppeligen vara lämplig, om ens verkställbar. Man torde, såsom Konstitutions-Utskottet — hvilket ingalunda ogillade förslaget, hufvudtanke — då framhöll, böra efterhand från det ekonomiska till allmänna lagens område öfverflytta det ena ärendet efter det andra. Och af många skäl synes mig ej för mycket eller för tidigt begärdt, att Riksdagen må komma att taga del i försvarslöshetslagstiftningen eller — som jag vill hoppas — den lagstiftning, som skall träda i stället för denna! Fruktande, att redan för länge hafva tagit Kammarens uppmärksamhet i anspråk, torde jag böra inskränka mig till det nu anförda, på grund hvaraf jag anhåller, att Kammaren behagade meddela sin tillåtelse till framställande af följande spörsmål till Hans Excellens, Herr Statsministern och Chefen för Justitiedepartementet.

Jag anhåller vördsamt, att Hans Excellens, Herr Statsministern och Chefen för Justitiedepartementet täcktes upplysa:

huruvida Riksdagens skrivelse af den 13 Maj 1869 rörande revision af fattigvårdsförordningen och af försvarslöshetsstadgan blifvit, i fråga om det senare ärendet, inför Kongl. Maj:t till slutligt afgörande föredragen och af Kongl. Maj:t förklarats icke till någon åtgärd föranleda;

huruvida, derest så ej skett, någon åtgärd med anledning af Riksdagens framställning antagligen må vara att motse inom den närmaste framtiden;

huruvida Hans Excellens anser försvarslöshetslagstiftningen, med undantag af fattigvårdsförordningens dithörande föreskrifter, böra upphävas och ersättas af en stadga om polisuppsigt öfver personer, som blifvit för vissa brott straffade eller, ceter åtal för vissa brott, i brist af full bevisning ej kunnat åt saken fällas; samt

huruvida Hans Excellens är betänkt uppå att tillstyrka Kongl. Maj:t att till Riksdagens pröfning och godkännande framlägga förslag till ny lagstiftning i ämnet.

Derefter aflemnade Herr Hedin sitt omförmälda spörsmål, skriftligen uppställt; och beslöt Kammaren, på derom af Herr Talmannen gifven proposition, att samma spörsmål finge till Hans Excellens Herr Statsministern och Chefen för Kongl. Justitiedepartementet framställas.

*Interpellation af
Hr Hedin.
(Forts.)*

§ 5.

Anmälades och bordlades följande inkomna ärenden:

Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 12, i anledning af väckt motion om ändring i § 75 Riksdagsordningen;

Lag-Utskottets utlåtande N:o 36, i anledning af framlagdt förslag till förordning angående jernvägs- och kanalaktiebolag; samt

Första Kammarans protokollsutdrag N:o 153, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Första Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 13, i anledning af väckt motion om aflåtande af underdänig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utredning rörande behöfligheten af förändrad lagstiftning angående äktenskapsskilnad.

§ 6.

Föredrogs och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdäniga skrivelser:

N:o 17, angående ändring i gällande stadganden om val till organist och klockare;

N:o 18, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning angående upphäfvande af ridderskapet och adelns rätt att göra utpantning hos sina frälsebönder; och

N:o 19, angående tillägg till gällande föreskrifter om aktiebolag.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarans ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.